

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האזר

שער
ראשון

היכל
תשיעי

מאמר מוצאי ש"פ חיי שרה ה'תשל"ח

פאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

הוצאה ששית

יוצא לאור על ידי מועכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקווי

שנה חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושלוש לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות גדולות
צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בס"ד.

בזה הננו מוציאים לאור מאמר ד"ה ואברהם זקן ושיחת כ"ק אדמו"ר
שליט"א, שאמרם במוצאי שבת פרשת חיי שרה, מבהי"ח כסלו שנה ז.ו.

מערכת „אוצר החסידים“

ג' בסלו היחשליח. ברוקלין, י.
שנח השבעים וחמש להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

(* השיחה נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 323.)

בס"ד. מוצאי ש"פ חיי שרת, מבה"ח כסלו - בחדרו - היתשל"ח

ואברהם זקן בא בימים גר¹, ומביא רבינו הזקן בתורא בפרשתנו ד"ה² להבין ענין משארדל³ יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב (ולפני הדרוש — שהוא שייך לפסוק ואברהם זקן בא בימים⁴) מאמר הזור⁵ עה"פ באינון יומין עילאין כו', שהם הלבושים התומ"צ⁶ (תשובה ומעשים טובים) שעל ידם הוכל הנשמה ליהנות מזיו השכינה בעוה"ב. וענין זה שייך גם לימים כפשוטם⁷, שצריכים להיות כל הימים שלמים, היינו שכל יום יהי מלא בעשיית מצוה (יומין עילאין). וידוע מאמר הבעש"ט⁸ "לא יניח שום יום מעשיית מצוה כו'". וזהו בא בימים, שאברהם אבינו עבד את עבודתו ככל יום ויום⁹, שכל ימיו היו יומין שלמין (ולא חסרין ח"ו), ועיי' "בא בימים — באינון יומין עילאין"¹⁰. וידוע הדיוק בזה¹¹, הרי העיקר הוא לבושי המצוות (יומין עילאין), ומה נוגע בזה ענין הימים (כפשוטם) שלא יניח שום יום מעשיית מצוה כו', הלא יוכל לעשות למחר שתי מצוות. דלכאורה גם כשעושה כמה מצוות במשך יום אחד יש לו אותו מספר המצוות כמו כשהי מקיימם במשך כמה ימים¹², ואי"כ, מה נוגע שיקיים מצוה בכל יום דוקא, ועד שכאשר חסר לו יום אחד חסר לו לבוש¹³.

-
- (1) פרשתנו כד, א.
 - (2) טז, א. וראה תורא משפטים עו, ג. עט, ב.
 - (3) אבות פ"ד מ"ז.
 - (4) ראה זח"א רכז, א. וראה שם קכט, א הלשון יומין עילאין.
 - (5) באגה"ק ובתורא מקץ שבהערה 17 (וכן בתורא ח"ש שם (בתחילת הענין)) שהמצוות הם לבושים. אבל בתורא משפטים עט, ב (וראה גם תורא ח"ש בהמשך הענין — נעתק לקמן סיג): לבושי התורה והמצוות — בפרטיות יותר, וראה תניא ספ"ה, אוה"ת משפטים ע' א"רסו.
 - (6) כ"ה בתורא משפטים שם.
 - (7) צוואת הריב"ש בתחלתה.
 - (8) ראה זח"א קכט, א: ולא אתקריב אברהם ביומא חדא או בזמנא חדא אלא עובדיו קריבו לי בכל יומיו כו'.
 - (9) לשון הזהר שם.
 - (10) אוה"ת שבועות ע' צא. בלק ע' התקמח. פינחס ע' א'קצט. וראה גם אוה"ת לתהלים ע' תקכו.
 - (11) באוה"ת וראו ע' קכ: וצריך לסגל תורה ומצוות אפילו מצוה אחת כמה פעמים במספר הימים אשר נתנו לו מן השמים כפי שיעור הלבושים הצריכים לפי שרש נשמתו... כי מאחר שיש לו פנאי כו'.
 - (12) והשאלה שבפנים (ממקומות שבהערה הקודמת). הלא יוכל לעשות למחר שתי מצוות — כי מהלשון יומין שלימין מוכח דמה שצריך לעשות מצוה בכל יום (בתורת הבעש"ט המוכח בפנים) הוא גם כשאינו לו פנאי (במשך ב' הימים) לעשות יותר מבי מצוות, שאין נפקים במספר המצוות.
 - (13) ודוחק לומר דמיריי בביטול מ"ע ההלכות בו כיום כמו ק"ש כו' (ועוד?) דאיב מלבד מה שחסר הלבוש הרי פגם ג"כ בביטול המצוה וצריך תשובה (אוה"ת בלק שם).

(ב) **והנה** מזה שמעלה זו דאברהם (בא בימים) בא בקרא לאחריו כו"כ מעלות שלו שבפסוקים שלפנ"ז, ועד שבכתוב זה גופא בתחילה הוא אומר ואברהם זקן ואח"כ מוסיף בא בימים, מובן שענין בא בימים הוא מעלה גדולה יותר גם מהמעלה דזקן. דהגם שואברהם זקן פ"י שה"י בעילוי נפלא ביותר, וכמרז"ל "שאמר לו הקב"ה לאברהם בא לבוש לבושי (דהקב"ה שנקרא" עתיק יומין)" שנאמר ואברהם זקן, היינו שואברהם זקן היא מעלת אברהם מה שלובש לבוש הקב"ה כמו שהקב"ה הוא בבחי' עתיק יומין, הנה בא בימים נעלה עוד יותר. וצריך להבין מהו גודל העילוי דבא בימים, לבושי המצוות [ובפרט בהענין דעשיית מצוה בכל יום דוקא, הגם שאינו מתוסף עי"ז כמספר המצוות], ועד שזה נעלה יותר מענין (ואברהם) זקן שהוא בחי' (הלבוש ד)עתיק יומין".

(ג) **ויובן** זה בהקדים ביאור הידוע"י כזה שהנשמה צריכה להלבושים דתורה ומצוות בכדי שתוכל ליהנות מזיו השכינה, כי להיות הנשמה היא נברא [וכמבואר בכ"מ שהנשמה היא כמו שאלקות נעשה בבחי' נברא"י, ועד שהדביקות שלה באלקות היא דביקות כלתי ניכרת"ן] וא"א לנברא להשיג שום השגה באוא"ס ב"ה, לכן בכדי שתוכל הנשמה ליהנות מזיו השכינה שהוא הארה מאוא"ס ב"ה [ובפרט לחזות בנועם הוי"ו"], צריכה היא ללבושים. וכמשל אור גדול [ביותר, וכמו אור השמש, בחי' שמש הוי"ו] שאין יכולים להביט בו, ועי' המסד (שהוא כמו לבוש) יכולים לקבל [ולקלוט] את האור.

והנה ידוע"י שכל ממוצע המחבר ב' דברים, צ"ל כלול משניהם. ומזה מובן גם בענין הלבושים דתומ"צ [שהם כמו ממוצע המחבר בחי' זיו

(13) ב"ר ספניח.

(14) דניאל ה. ט.

(15) מ"כ לביר שם (הובא באוה"ת פרשתנו (כרך ד') תשעט, א). וראה גם פרשיי לביר שם. ובהגהות הרד"ל שם מביא מילקוט, דכתיב עתיק יומין יתיב.

(16) ובפרט לפי מ"ש בתורא לג, ב, שעתיק יומין הוא, נעתק ונבדל מבחי' היומין שהם הלבושים הנעשים מהמצוות.

(17) ראה בכ"ז אגה"ק סכ"ט. תורא מקץ לב, ד ואילך. וראה גם תורא פרשתנו שבהערה 2.

(18) ראה ביאה"ז לאדהאמיצ (קטו, ב) ולהצ"צ (ע' תקמח). המשך תרס"ז ע' תנט. ס"ע תע.

(19) דנוסף לזה שהכלים דאצילות (שרש הנשמות) הם בדביקות כלתי ניכרת, הנה גם הדביקות

דנשמות בהכלים היא כלתי ניכרת (ראה המשך תעריב תורא ריש ע' קע).

(20) אגה"ק שם.

(21) ראה לקרית שה"ש ח. א. המשך תעריב תורא ע' שצו. סה"מ הישית ד"ה עוטה אור כשלמה.

השכינה (שהוא הארה מאוא"ס הבל"ג) עם הנשמה (שהיא נברא ובע"ג), שיש בהם מב' הענינים. דשרשם (של התומ"צ) הוא מרצה"ע וחכמתו ית' שהם מיוחדים בו ית' (שהוא²² וחכמתו ורצונו אחד) — ענין הבל"ג [ועד שרצה"ע וחכמתו ית' (שרש התומ"צ) הם למעלה גם מבחי' זיו השכינה²³], וע"י שירדו למטה בעוה"ז הגשמי ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי וכן בכל המצוות [ועד"ז הוא גם בתורה שנתלבשה בשכל אנושי, ועד בטענות של שקר, ונתלבשה בדיו על הספר²⁴] הם בבחי' מדידה והגבלה ועד להמדידה והגבלה דעוה"ז הגשמי שאין תחתון למטה ממנו²⁵, הנה ע"י ב' ענינים אלו שבתומ"צ [ענין הבל"ג שבהם מצד שרשם, וענין הגבול שבהם מצד ירידתן למטה] הם נעשים לבוש וממוצע המחבר את הנשמה שהיא נברא ובע"ג (וכמו שהיא מלובשת בגוף גשמי) עם בחי' זיו השכינה ועד עם בחי' נועם הוי' שלמעלה מכל מדידה והגבלה²⁶.

ד) **והנה** מצד ההתלבשות דתומ"צ בעניני עוה"ז הגשמי שהוא רובו ככולו רע²⁷, צריך לנקותן מכל פסולת הנופל בהן²⁸, וכמו בלימוד התורה, שמצד זה שהתורה נתלבשה בשכל אנושי ובענינים גשמיים הרי אפשר²⁹ שהלימוד שלו יהי' שלא לשמה ועד לדרגא הכי תחתונה כשלא לשמה, ועד"ז במצוות³⁰, וזהו מה שהלבושים דתומ"צ צריכים לרחיצה וכיבוס, שיהי' לבושים נקיים וכו' (ואפילו לא יהיו באופן דמלבושי אגאלת³¹), בדוגמת לבוש הגשמי שבכדי שיהי' זך ונקי צריך לרחוץ ולכבס אותו³². [וגם לאחריו שהאדם מכבס את הלבושים דתומ"צ שיהיו נקיים מכל פסולת כו', בכדי

(22) שעוה"ז פ"ח.

(23) ת"א טז, סע"א. וראה הגהות הצי"צ לשם (אוה"ת פרשתנו שם תשפ, סע"ב).

(24) ראה תניא פ"ד. וזהו "התלבשות" יותר מזה שמתלבשת בטענות של שקר, כי ההתלבשות דתורה כטענות של שקר היא רק מה שהתורה דנה בזה, ולשון התלבשות הוא רק שם המושאל בלבד" (ד"ה ריאמר משה תשי"ז ס"כ): משאי"כ בהתלבשותה. כדיו על הספר עשרים וארבעה ספרים שבתורה נביאים וכתובים, הרי בחושב"נ נוגע דיני הדיו והקלף.

(25) תניא פל"ז.

(26) בכל הבא לעיל — ראה ת"א (פרשתנו ופי' מקץ) שבהערה 17.

(27) תניא פ"ז (י"א, ב).

(28) ת"א ע"ז, א.

(29) ראה קונטרס עה"ת פ"א.

(30) ראה אוה"ת לתהלים שם, שענין כיבוס הלבושים הוא, דאליכ י"ל הם מטוניפים שיש מצוה

שלא לשמה.

(31) ישע"י סג, ג. אוה"ת לתהלים שם.

שיעלו למעלה, צריכים הם להודוך ע"י המלאכים, דגפיה להון ונשיק להון³². והענין הוא דהנה כתיב³³ אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, שמפני שהאדם נמצא בארץ בעוה"ז הגשמי לכן יש בו חטא, חטא מל' חסרון³⁴ (עכ"פ). והגם שהחטא (החסרון) הוא לא באשמתו ח"ו, שהרי ועמך כולם צדיקים³⁵, כי אם כמ"ש³⁶ נורא עלילה על בני אדם שרצון הקב"ה הוא שבני"א נמצא בעולם כזה [ובדוגמת³⁷ מלך ששלח את בנו למדינה רחוקה בכדי להראות את חכמת בנו שגם במדינה הרחוקה יכיר את האמת, בחי' ואמת הוי' לעולם³⁸], אע"כ, מכיון שבפועל יש בו (חטא מל') חסרון, וגם התומ"צ שלו אינם בשלימות, וכמ"ש אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, שהחסרון (יחטא) הוא גם בהתומ"צ (ביעשה טוב) שלו, לכן בכדי שהתומ"צ שלו יעלו למעלה, צריך הוא לסיוע המלאכים].

(ה) והנה זה מה שהתומ"צ שבעוה"ז הגשמי צריכים וזקוקים לסיוע המלאכים הוא לא רק מפני שעה"ז הגשמי הוא רובו ככולו רע, אלא (גם)³⁹ מצד הגשמיות דעוה"ז⁴⁰. שלהיותו גשמי הוא באין ערוך לעולמות העליונים (הרוחניים). וע"ד הידוע בנוגע לנשמת האדם, שאפילו צדיק גמור כשעולה לג"ע צריך טבילה בנהר דינור בכדי לשכוח על חייו דהאי עלמא, כי מצד האי"ע דעוה"ז הגשמי לג"ע הרי אפילו מקצת מעניני עוה"ז מונע מלעלות לג"ע⁴¹ [ובדוגמת העליות שבדרגות דג"ע שמגעה"ת לגעה"ע וכו', שמכיון שהעליות הם באין ערוך, צריך להיות תחילה ביטול ההשגה דגעה"ת⁴²]. וכידוע המשל מענין השגת השכל, שככדי לבוא להשגה עליונה שבאין ערוך להשגה הקודמת (אע"פ שגם השגה העליונה היא בעוה"ז הגשמי) צריך

32 ראה וז"ל כג, ב. ח"ב רא, ב. תרא מג, סע"א ואילך. סידור רעג, ב.

33 קהלת ז, כ.

34 לקרית מטות פג, א. נצבים נא, א. ד"ה על כו יאמרו המושלים תרצ"א (בסדר"מ קונט' ח"א)

כתחלתו, ובכ"מ.

35 ישע"י ס, כא.

36 תהלים סו, ה. תנחומא וישב ד. וראה תו"ה תולדות יג, א ואילך.

37 ראה המשך תרס"ו ס"ע שפ ואילך.

38 תהלים קיז, ב.

39 ראה תניא פ"ג (נד, ב), שעה"ז הוא עולם השפל כב' בחינות: (א) ש.ההארה שכו

מצומצמת מאד עד קצה האחרון ולכן הוא חומרי וגשמי. (ב) שהארה זו גופא ככלבושים ומסכים רבים כו".

40 וע"ד המבואר בתניא שם בנוגע לאותיות הקדושות של דברי תורה ותפלה, שמאחר

שהקול והדיבור הוא גשמי — העלאתו למעלה היא דוקא ע"י הכוונה המתלבשת בהם — אף שתייהו (האותיות והכוונה) שוות כזה שאינו בבחי' הסתר.

41 תרא לא, סע"א. המשך תרס"ו ע' טו, ובכ"מ.

להיות תחילה ביטול השגה הקודמת. וכמו ר"ז כי סליק לארעא דישראל יתיב" מאה תעניתא (או מ' תעניות⁴³) לשכות תלמוד בבלי בכדי שיוכל ללמוד תלמוד ירושלמי⁴⁴], עד"ז הוא גם בנוגע להתומ"צ של האדם, שמצד היותן מלוכשות בעינינים גשמיים, צ"ל תחלה שיוזככו ויתפשטו מגשמיותן ע"י המלאכים.

(ו) וי"ל בדרך אפשר דהגם שהזדככות התומ"צ והעלאתו למעלה נעשה ע"י המלאכים, מ"מ, מכיון שתכלית השלימות דכל ענין הוא כאשר הוא נעשה ע"י עבודת האדם (ולכן אדם רוצה בקב שלו דוקא⁴⁵), לכן גם ענין הזדככות התומ"צ, ההתחלה בזה הוא ע"י עבודת האדם. וזהו מה שאיתא בתו"א⁴⁶ שכיבוס וזיכוך התומ"צ הוא ע"י עבודת התפלה, שהכוונה בזה היא (לא רק שע"י התפלה הוא מנקה את התומ"צ מכל פסולת, שלא יהיו באופן דשלא לשמה וכיו"ב, כי אם), שע"י התפלה נעשה גם (התחלת"י ה)זיכוך שלהם, מה שמזדככות מגשמיותן ועולות למעלה. דהנה תפלה היא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה⁴⁸, היינו שהתפלה היא מקשרת את ב' הקצוות דארץ ושמים (מטה ומעלה⁴⁹), ובפרט ע"פ הידוע⁵⁰ שארצה (בתוס' ה') הוא מדריגה היותר תחתונה שבארץ הלזו הגשמית גופא, ושמימה (בתוס' ה') הוא מדריגה היותר נעלית שבשמים (שמי השמים), והשמימה (בתוס' ה') גם כתיחלה) הוא למעלה גם משמימה. וזהו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, שע"י התפלה, יוכל להיות עליית גם (האדם) הנמצא ארצה במדריגות היותר תחתונות שבארץ הלזו הגשמית להשמימה להמדריגות היותר נעלות ונפלאות⁵¹. הנה-כמו שהתפלה פועלת בהאדם, שגם כשהוא נמצא ארצה יכול הוא להתעלות להשמימה (אלא שצ"ל גם סיוע המלאכים

(42) בי"מ פה, א.

(43) גירסת הרש"ל שם, ועוד — ראה דק"ט שם.

(44) המשך תרס"ז שם. המשך תעריכ חי"ב ע' א"ז ואילך.

(45) בי"מ לח, א.

(46) עו, א, שם, ג, דרמ"צ פג, א.

(47) שלכו, גם העלאת התפלה היא ע"י המלאכים (מקומות שבהערה 32).

(48) ריצא כה, יב. זח"א רסו, ב, זח"ג שו, ב, תקרוז ת"י מה.

(49) שהם לא רק רחוקים זמ"ז אלא גם הפכים (ד"ה זה היום תרצ"ד (בסה"מ קונט' חי"ב) ספ"א).

(50) ד"ה זה היום שם.

(51) לשון כ"ק מ"ח אדמור"ר בד"ה זה היום הגיל רפ"ב.

החביק לה כו'), עד"ז פועלת היא גם בכל עניני האדם⁵² ובפרט בהתומו"צ⁵³ שלו, שע"י ד' השליכות דתפלה (שהם כנגד ד' עולמות) עולות הן מעולם לעולם, ועד שהן עולות בבחי' השמימה שלמעלה מהעולמות, ועד שהן עולות למהותו ועצמותו ית' ממש.

ז) וזהו אחד הביאורים בהשייכות דלבושי המצוות לענין הימים (כפשוטם), כי עליית המצוות הוא ע"י התפלה, והתפלה הרי היא „ענין עבודת היום“ (וכמובן גם ממרו"ל⁵⁴ תפלות כנגד תמידיו תקנום, עולת תמיד העשוי בכל יום, שנים ליום⁵⁵), שהתפלה בכל יום מבררת ומעלה את הניצוצות שנתחדשו ביום זה⁵⁶, לכן המצוות [שעלייתן הוא ע"י התפלה] זקוקים ל„עבודת היום“⁵⁷.

אמנם ביאור זה מכאר רק השייכות דמצוות לימים. אבל עדיין אינו מובן ההכרח לעשיית המצוות בכל יום דוקא, דלכאורה, גם כשיחסיר יום אחד ולמחר יעשה שתי מצוות, יודככו המצוות ע"י התפלה דיום המחרת. ואין לומר שהתפלה יכולה לזכך ולהעלות רק המצוות השייכות ליום זה, דאין כל טעם לחילוק זה. ועוד דמכיון דיש ענין התשלומין (ביום שלאח"ז, בתפלה הסמוכה לה)⁵⁸, ואין אומרים כיון שעבר יומו בטל קרבנו⁵⁹, ועד ש(בנוגע לכוונת התפלה) תפלה אחת מלוקטת מתפלות כל השנה מעלית את התפלות דכל השנה⁶⁰, משמע מזה גם בנוגע לעליית המצוות שע"י התפלה, שהתפלה מעלית גם המצוות דיום הסמוך וכו'. וסמוכין לדבר — התפלות דשבת שהם מעלים התפלות של כל ימי החול עם כל התורה ומע"ט שנכללו בהן⁶¹.

-
- 52) ראה ד"ה זה היום שם ספ"ב: דע"י אותיות התפלה הוא ההעלאה של כל הענינים דארצה שהם עפ"י התורה.
- 53) ראה לקו"ת יריב סח, ב (הובא באוה"ה לתהלים שם) ש„מלאכי אלקים“ (שעולים כהסולם דתפלה) הם המצוות.
- 54) כרכות כו, ב.
- 55) פינחס כה, ג.
- 56) תו"א לה, ג.
- 57) אוה"ה לתהלים שם.
- 58) או"ה סי' קה.
- 59) שו"ע אדה"ז שם ס"ב.
- 60) תנ"א בקו"א ד"ה להבין מ"ש בשער היהודים (קנד, ב).
- 61) לקו"ת כהר מא, א.

ח) אך הענין הוא, דהנה ידוע שהתכלית דתומ"צ הוא לפעול כירור וזיכור בעוה"ז הגשמי, דזהו מה שתורה לא בשמים היא⁶², וכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם⁶³, ועאכו"כ מצוות שלא ניתנו אלא לצרף בהן את הבריות⁶⁴. ועד שמצוות צדקה היא שקולה כנגד כל המצוות (ונקראת בשם מצוה סתם), כי התכלית דמצוות [וכן התכלית דירידת הנשמה למטה] שהוא [לא בשביל הנשמה כ"א] בכדי לתקן את הגוף ונפה"ב וחלקו בעולם, נשלם ע"י מצוות הצדקה (יותר מאשר ע"י שאר כל המצוות), כמבואר בתניא⁶⁵. וזהו⁶⁶ שצריך להיות יומין שלימין דוקא, שבכל יום ויום צריך להיות קיום מצוה, כי מכיון שגדר העולם הוא מקום וזמן⁶⁷, הרי מובן שהתומ"צ (שתכליתם הוא לתקן את העולם) צריכים לתקן גם את הזמן. ולכן מוכרח שבכל יום תהי' עשיית מצוה (הגם שגם כשחסר לו יומא חדא יכול הוא לעשות את הלבוש ע"י שיקיים מחר ב' מצוות), כי בכדי לתקן את הימים⁶⁸ (הזמן) גופא צריך להיות כל"י יומא ויומא עביד עבידתי⁶⁹.

ט) וזהו ואברהם זקן בא בימים, שלאחרי שואברהם זקן הוא גם בא בימים שהוא מעלה גדולה יותר גם מהמעלה דזקן. דהנה הכוונה האמיתית בהתהוות העולמות (בכחי' עצמות א"ס) היא מה שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא⁷⁰. וכוונה זו נשלמת ע"י עבודת האדם, אתם קרויין אדם⁷¹, שהאדם דוקא יכול להשלים כוונה זו. וזהו שנקרא בשם אדם, ע"ש ב' הקצוות שהוא אדמה לעליון⁷² ושהוא נוצר מן האדמה⁷³, שגופו נעשה

62) בי"ט נט, כ.

63) רמב"ם סוף הל' תנוכה.

64) ב"ר פמיד, א.

65) פל"י (מת, ב).

66) אזהית משפטים ע' איקכב, שבועות ע' צא. בלק ס"ע תתקמח. פינחס ע' איקצט. וראה

בארוכה לקו"ש כרך ד' ע' 1194.

67) שעהי"א פ"ז (פב, רע"א). וע"פ מ"ש בחלוי"צ למסכת מדות (ריש ע' רעג), שמקום הוא

בז"א וזמן הוא במלכות — עיקר הענין דדירה בתחתונים שאין תחתון למטה ממנו הוא בבירור ותקון הזמן.

68) ומה שעיקר ההדגשה הוא על הימים (וראה תורת הבעש"ט שכתחילת המאמר) — הוא

(כמבואר בלקו"ש שם) לפי שבהם הוא עיקר ההתחלקות דזמן, כמרז"ל (נזיר ז, א). יומי מפסקי מהדדי. ולהעיר מאזה"ת בלק שם ואילך.

69) ע"פ לשון זוהר — ח"ג צד, ב.

70) המשך תרס"ו ע' תמו.

71) יבמות סא, א.

72) שלה ב, ב. שא, ב. ובכ"מ.

73) ב"ר פ"ז, ד.

מהאדמה עצמה" ובאופן שהי' תחילה דומם בפ'ע (בלי שום נפש חיונית בתוכו) וכמ'ש"י גלמי ראו עיניך (ולא כגוף הצומח והחי)⁷⁴, כי גם ענין זה שבתואר אדם (על שם האדמה) מורה על מעלתו⁷⁵, שהוא מברר מתקן ומעלה גם את הדומם שהוא תחתון ביותר שאין תחתון למטה ממנו. ומעלה זו שבו באה בפועל ע"י העבודה דכא בימים דוקא. שע"י העבודה דוק (עצמה), אף שגם ע"י בירור ותיקן את חלקו בעולם (מקום), מ"מ, מכיון שלא תיקן עדיין את הזמן, הרי לא השלים עדיין הכוונה דדירה בתחתונים. ולכן הגם שעבודה זו מגעת בבחינת עתיק יומין, שהיא בהעתקה (והבדלה) מבחי' יומין, אין זה תכלית השלימות. משאיכ' ע"י העבודה דבא בימים⁷⁶, כשעובד לתקן את הימים, ועד דאת מספר ימיך אמלא⁷⁷ מספר מלשון אבן ספיר (וכמ'ש בתר"א⁷⁸ שמספר ימיך הוא כמו השמים מספרים⁷⁹ שפירש בזה"י מנהרין ומנצצין וספירין), היינו שהאדם מאיר את הימים (הזמן) באור התורה והמצוות, ע"י הוא משלים הכוונה דדירה בתחתונים (בהתחתון שכעוה"ז גופא⁸⁰), שזה (השלמת כוונה זו) הוא תכלית שלימות מעלת האדם, כנ"ל.

(74) והיינו, שהצומח והחי נכראו ממאמר אלקי (תדשא הארץ, תוצא הארץ), משאיכ', גופו של אדחיר לא נברא ע"י מאמר אלקי .. כשאר כל הברואים .. אלא רק צבר עפרו .. ועשה בו צורה גשמית שלא ע"י מאמר כלל וכלל". ומ'ש נעשה אדם — פשוטו מורה שלא ע"י מאמר זה נעשה אלא כמ'ש צבר עפרו ועשאו גולם תחילה בלי מאמר כלל" (תויה בראשית יט, ב).

(75) תהלים קלט, טו. וראה סנהדרין לח, סע"א ואילך.

(76) תו"א ג, ד ואילך. תו"ח שם יח, ד ואילך. ובכ"מ.

(77) ד"ה זה היום השי"ת פ"ב.

(78) והא שמבואר בתו"א לג, ב (נעתק לעיל הערה 16) שעתיק יומין הוא נבדל מבחי' היומין שהם הלבושים הנעשים מהמצוות — יש לומר, שהכוונה שם היא לענין המצות (מצד עצמם), אבל לא לענין בירור הזמן שנעשה ע"י. ולהעיר מזה שמסיים בתו"א שם: אך ע"י בירור נהיב כו. ועצ"ע.

(79) משפטים כג, כו.

(80) עט, ריש ע"ג.

(81) תהלים יט, כ.

(82) ח"ב קלו, ב. ונתבאר בארוכה בסידור קצת, סע"א ואילך. פיה"מ לאדהאמ"צ פ"ט ואילך.

(83) ראה לעיל הערה 67.